

MŰLEÍRÁS

Nyúlcipő

Ócsai Anett

Eszterházy Károly Főiskola, Bölcsészettudományi Kar

A 2014. évi Művészeti Diákköri Konferenciára készült pályamunkám egy 70 x 36,5 cm méretű olajfestmény vászonprégelt kartonon. Képem elkészítése során egyszerre több festészeti kérdés is foglalkoztatott. Ezek között szerepelt a kompozíció elrendezése, a festékhasználat, továbbá a színhangsúly problémája.

Alkotásomat a véletlen eredményezte. Elképzelésem az volt, hogy hasonló tárgyakat csoportosítsak festményemen. Nem az abszint zöld tündére ihletett, nem is Van Gogh hatására fordultam a cipős polc felé. Bár témaként közel azonos kellékekkel szerettem volna foglalkozni, a festményen szereplő tárgyak többsége végül rendeltetésében megegyezik ugyan, a cipők között - mintegy kontrasztként - mégis meglapul valami nem odaillő. A nyúl alakú porcelán kaspó felépítésében lábbelit idéz, de felhasználása egészen eltérő. A forma hasonlósága e szembetűnő különbség ellenére is megengedi a nyúl és a cipő együttállását, s ezáltal a két olyannyira különböző eszköz a vásznon párbeszédbe kezd.

A nyúl önmagában is izgalmas. Lehet fogalom, szimbólum, totemállat, keresztény vallás ikonikus alakja, ugyanakkor eszünkbe juttatja gyermeki énünk, kedves, puha kisállat, a gyerekek kedvence, állatsimogatók kulcsszereplője. A húsvéti szimbólum mivolta valószínűleg összefügg termékenységével: a szapora állat az újjászülető életet szimbolizálja. Valójában nem áll szoros összefüggésben Jézus halálával és feltámadásával, de a tavasz kezdetét, valamint a növényzet és a termékenység megjelenését hirdeti. Lehet ezen összefüggés kapcsán nyúlt a keramikus is a kaspó elkészítéséhez. Ha már a küllem is a gyarapodást, erőt sugallja, jó hatást gyakorolhat a benne elültetett növényre. Mindenesetre az vitathatatlan, hogy ez az állat számos kultúrában is megjelent, mint az istenség szent üzenet hírnöke.

"A kínai kultúrában a nyuszi
egy olyan teremtmény, amely a Holdon él,
és az élet lényegével, a rizs őrlésével foglalkozik."

Kinek mi is az élet értelme? Általános filozófiai kérdés, melyet hamarosan bővebben is kifejtek. A Hold hasonló jelentése miatt, tehát a termékenység kapcsán fordulhat elő a kínai históriákban is. Számos legenda mai napig él nagyfülű pajtásunkról, ami példázza helytállóságát.

Sok ember kérdezi meg magától élete során mi is létünk valódi oka, vannak akik személyes ideáljaikat szeretnék megvalósítani, megélni az álmaikat, valamiért kiállni, valami különlegeset alkotni. Másokat a biológiai tökéletesség elérése hajt. Termékenynek lenni, szaporodni, sokasodni. Újabb csoportot alkotnak az intellektuális érdeklődésű emberek, akiknél a bölcsesség, a tudás kutatása, a fejlődés a fő. Értelem, cél, ok megtalálása. Majd jönnek az örök világigmegváltók, "a jót és helyeset cselekedni" emberek. Főbb szempontjaik: segítőkészség, igazságosság, egyenlőség, elfogadás, őszinteség, felelősségvállalás, becsületesség, béke. Egy közösséget alkotnak a hívők, akik a legmagasabb mennyország

eléréséért igyekszenek. Továbbá az "élj a mának" követők, akik szeretni, érezni, élvezni akarják az életet. Ellenpéldaként akadnak a hatalom hajkurászók, örök versengők, de olyanokkal is találkozhatunk, akik nem görcsölnek ilyen kérdéseken, hisz olyan mély és velős gondolatok ezek, melyekre a válasz többértű, nincs kimondva semmilyen szabály.

Nos a nyulam, illetve képem tartalommal, üzenettel szeretném tölteni, hiszen kézenfekvő, üresen áll, rajtam áll mivel egészítem ki, tesztek hozzá vagy éppen veszek el belőle. Amikor a bőr cipellők mellé helyeztem anyaga és üressége révén is hideg, rideg légkört teremtett. Ott állt csupaszon, ami a hiány betöltésére készített. Töltsd meg tartalommal, értelemmel - ez volt a motivációm, hogy új jelentéssel ruhazzam fel ezt az egyszerű használati tárgyat. Sámfa nélkül féllábú, viszont vele kiegészítve hasonlónak válik, a sámfa kapcsolatot teremt, a nyúl így közösséget alkot a cipőkkel, de megőrzi egyediségét, kívülálló marad. Ambivalens érzéseket gerjeszt, megsimogatnám mert olyan édes, de ha hozzáérek mégsem olyan puha tapintású, mint amilyenre a fejemben kialakult kép emlékeztet. Ha a vicces, állat figurás mamuszokra gondolok ott nincs ilyen gond, hiszen küllemük is szinte megegyező. A mamusz számomra az önfeledt kölyökkort idézi, a félcipő a kikapcsolódást, sportos életstílust, míg a bakancs ennél keményebb, és durvább, hosszú út előtti gyaloglást és munkát. Mennyi minden jelentéssel is bírnak a cipők! Nő vagyok mi tagadás, lehet ez miatt is vonzódok ennyire hozzájuk, bár jogos lenne a felvetés, hogy akkor hol a túsarkú? Ez vagyok én. Egy platform nélküli nő, aki másfele tipeg. Számomra fontosabb a kényelem, mint a trend, másrészt nem is keltik fel érdeklődésem eme darabok.

Nyúl a porondon! Azaz a bűvész előhúzza kalapjából számtalan kelléket. Az én szintéremem nem a kalapból nyulat attrakció kap helyet, hanem a nyulból húzzák elő az értelmet. A festő most a varázsló és a művészet erejével produkál, humorizál, incselkedik.

Duchamp is szerette új jelentéssel felruházni tárgyait azáltal, hogy kiemelte őket eredeti közegükből. Így válnak a talált tárgyak ready-made-ekké. Ez az átváltozás a névadást is elősegíti például így kapta az elforgatott piszoár a Forrás címet. A magyar nyelv megtréfál, előidézhet mókás szójátékokat. Elsősorban a képcíme, mint egy metafora, utal híres közmondásunkra:

"Felhúzza a nyúl cipőt!"

Rövid, tömör mégis minden benne rejlik. Gyáván elmenekülni, elrohanni, vagy fel a bakancsot és irány a legmagasabb csúcs. A választás mindenki előtt ott áll. Igaz a rendeltetésszerűen használt surranóim szerteszét, de azért a porcelán nyulam is előkészítve szükség esetén.

Minden tárgy, jelen esetben egy fél cipő, egy pár bakancs illetve egy nyúl formájú kerámia kaspó is sajátom, melyekhez kötődöm. Igen, a bakancsomat kiváltképp szeretem! Van mikor másodkézből veszek, nem volt ez másképp Martensem-mel sem. A csavar kapcsolatunkban, hogy egy egri lánytól vettem meg, ami azért emlékezetes, mert akkor álltam felvételi előtt, és az élet úgy hozta, hogy most már én taposom vele az egri lépcsőket, és macskaköveket.

Tömerdek szó létezik a magyarban helyváltoztatásra melyekkel remekül párosíthatjuk különféle rendeltetésű lábviselleteinket. Nyúl cipőben eliszkolok, futok, rohanok, sietek, edzőcipőben gyaloglok de ha kedvem tartja kocogok a terepen, bakancsom leghűbb társam, bírja a strapát, így bár merre is barangolok nem térek haza mezítláb.

"... És a szókinsben mi
rejlik, a rengeteg árnyalat,
Példaként vegyük csak itt:
Ember, állat hogy halad?

Elmondtam, hogy mikor
járunk, mikor mondom,
hogy megyek. Részeg,
hogy dülöngél nálunk, s
milyen, ha csak lépdelek.

Miért mondom, hogy
botorkál gyalogol,
vagy kódorog,
S a sétáló szerelmes pár,
Miért éppen andalog?..."

*Gyimóthy Gábor: Nyelvlecke részlet
Firenze 1984. X. 12.*

Azt vettem észre magamon, hogy ha saját beállítást hozok létre általam kedvelt, ismert, gyakran használt dolgokkal, talán jobban sikerül elkapnom a forma mibenlétét. Tisztában vagyok vele milyen a tapintása, hőérzete, nem csak kívülről látom színét, körvonalát, tónusait, hanem belülről is érzem anyagát, melegét, belsőénjét ezáltal szoros kapcsolatba kerülök vele. Tudom hol szakadt, hol kopott, hol nyom, meddig kényelmes, és hányadik kilométer után kezdi átlépni komfortzónámat.

Használatban az érték. Nem vadiúj, márkás, legmenőbb, helyette ütött-kopott, megkarcolt, de szívemnek kedves. Az idő során szerzett sebekkel együtt lesz lelke a cipőnek. Így válik személyessé, egyedivé. Önmagában is szerepelhetne és lenne mondanivalója, akár csak Van Goghnál. Egyszerű, hétköznapi, olyan használati eszköz, melyet mindenki jól ismer. Ámbár az évek során szerzett hegektől már nem pusztán eszköz, sőt annál sokkal több, egy arctalan, de nem arcátlan szimbolikus képmás. Nem maszk, nem mást akarok mutatni magamból mint ami vagyok, csak egy burok amely a külvilág hatásaival szemben véd. Lehet ez a fajta önportré sokkal őszintébb, és több mindent elárul rólam, mintha tükör elé állnék és próbálnám magam reprodukálni. Nincs benne semmi maszlag és szépítés. Sem az a merev figyelés, kitekintés, ami megzavarhat egyaránt engem és a nézőt is, mi több, elvonná az érdeklődést a kép tovább pásztázásától.

A folyamat megkezdését a csendélet beállítása előzte meg, fontos volt számomra egy jó kompozíció létrehozása, illetve kellő üres tér hagyása a papíron. Cipőim földre helyezve, felülnézetből, sámfakkal kiegészítve ábrázoltam. Szándékom szerint a nézőpont megválasztása tovább erősíti a személyes hangvételt, intim atmoszférát teremt. Felülről nézek rájuk, akár anya a gyermekére, gyerkőc a legófiguráira, ezáltal meghívom a nézőt saját világomba.

Alapként egy szürkés-lila anyagot választottam, melynek színe jó kontrasztot adott, illetve érdekelt textúrájának megvalósítása is. Tudatos elrendezéssel sikerült egy olyan képet létrehoznom mely mégsem túl beállított, merev, van benne valami esetlegesség illetve ritmus. A képem felül lezártam, viszont alul elegendő üres részt hagytam ahhoz hogy ne legyen túlszűfolt hatású. A legvilágosabb színfolt a nyúl, ez az amit először meglátunk, egyben főszereplő és kakukktója. A legtöbb fény rajta csillan meg, és a legnagyobb árnyékot is ő veti. Többségében kékek és lilák sorakoztak palettámon, illetve ezek komplementerei, melyek együtt harmonikus, pasztell színvilágú egészset alkottak. Az olajfestéket egyaránt lazúrosan és pasztózusan is használtam, attól függően mit kívánt meg a festeni kívánt tárgy. A drapériát jellemzően vékony rétegben tettem fel, melyet festőkéssel borzoltam, terpentinnel hígítottam. Legvilágosabb részeket próbáltam érintetlenül hagyni, ahol a papír fehérsége dominál. Ugyancsak a festőkést alkalmaztam vastagabb rétegek felviteléhez, például a csúcspénnyek, és karcolások esetén.

Ez a feladat olyan helyzetet teremtett, melyben az alkotási folyamat lezárultával kellett visszaidézni milyen céllal is jött létre az alkotás, ugyanakkor időben eltávolodva külső szemlélőként is tekinthettem rá. Maradt még pár megoldatlan probléma de többnyire sikerült elérnem azt amit kitűztem magam elé.